

UDC 811.161.2'373.7

CURSES AS A UKRAINIAN CULTURAL TRADITION

Yulia Demianova,

Ph.D. (Philology),

National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2206-0162>

e-mail: librarian.academy@gmail.com

Проклятия как украинская культурная традиция

Юлия Алексеевна Демьянова,

кандидат филологических наук,

Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств

Прокльони як українська культурна традиція

Юлія Олексіївна Дем'янова,

кандидат філологічних наук,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Abstract

Curses constitute a significant part of cultural life of the Ukrainian people. This study aims to analyze curses as a Ukrainian cultural tradition and trace their roots. The author suggests that all curses can be divided at least in three groups: curses which are closely associated with the country's culture, traditions, customs, history, mythology, superstitions and religion; curses that have no specific cultural root; «tricky» curses used for playful purposes. Almost all curses are context-dependent. The article argues that the major sociocultural functions of curses are pedagogical or didactic, therapeutic and regulative. It is also shown that nowadays curses continue to be used in all spheres of life.

Key words: curses, the Ukrainian language, culture, traditions, customs.

Аннотація

Проклятия составляют определенную часть фольклорного наследия украинского народа. Целью данного исследования является анализ проклятий как украинской культурной традиции и выявление их истоков. Автор предполагает, что все проклятия можно разделить как минимум на три группы: вербальные формулы, которые очень тесно связаны с культурой, традициями, обычаями, историей, мифологией, суевериями и религией украинцев; проклятия, которые не имеют ярко выраженного культурного корня; «шуточные» проклятия, которые употребляются в речи для достижения юмористической цели. Значение того или иного проклятия зависит от контекста. В статье утверждается, что основные социокультурные функции проклятий – это педагогическая, или дидактическая, терапевтическая и регулятивная. Также показано, что в настоящее время проклятия продолжают активно использоваться во всех сферах жизни.

Ключевые слова: проклятия, украинский язык, культура, традиции, обычаи.

Анотація

Питання взаємозв'язку між культурою і мовою уже давно становлять великий інтерес для лінгвістів. Першим, хто довів, що розуміння мови неможливе без знання культури, був американський мовознавець, етнолог Е.Сепір. Його ідея набула подальшого осмислення в роботах Б.Ворфа й відома сьогодні як гіпотеза Сепіра-Ворфа. У другій половині ХХ ст. Д.Гаймзом було запроваджено новий підхід до вивчення мовних форм та явищ у світлі культурних практик її носія, що отримав назву «етнографія спілкування». Ці та подальші студії вчених створили міцну базу для соціологів, етнографів, лінгвістів, на основі якої провадяться сучасні дослідження у царині культури, мислення та мови.

Лихі побажання (прокльони) не раз ставали предметом вивчення у філософії, психології, неврології, лінгвістиці, але повної картини особливостей функціонування цього явища в культурі досі ще не було запропоновано. У нашій роботі здійснено спробу проаналізувати прокльони як українську

культурну традицію. Для реалізації цієї мети передбачено розв'язати низку питань, що торкаються витоків цієї традиції, класифікації прокльонів та функцій, що вони виконують у контексті української культури. Прокльони є багатим джерелом вивчення картини світу носія мови. Ілюстративним матеріалом для нашого дослідження стали паремії негативного побажального змісту, зафіксовані М.Номисом у збірці українських прислів'їв та приказок.

Традиція проклинати практикується у багатьох культурах світу: Індії, Персії, Єгипту, Африки та Європи. Давні слов'яни вірили, що їх життя залежить від природи, і використовували слово з метою підпорядкування останньої відповідно до своїх потреб. Спочатку прокльони використовувались для охорони помешкання, скарбів і священних місць. До таких заходів зазвичай вдавалися, коли інших засобів зашкодити ворогу не лишалося. Важливим фактором ефективності прокльону була віра в силу замовного слова.

З давніх-давен часів український народ був відомий своєю чемністю, вихованістю, ввічливістю; та й сьогодні в українців немає такої традиції зловживати брутальною лайкою, грубими чи образливими словами. З малого віку дітей привчали бути обережними до слова; соціальні норми поведінки та мовленнєвий етикет українців формувалися на основі живої комунікативної практики.

Автор цієї статті пропонує розподілити паремійний матеріал на три групи: прокльони, які тісно пов'язані з культурою, традиціями, звичаями, історією, міфологією, забобонами і релігією українців; прокльони, які не мають яскраво вираженого культурного кореня; «жартівливі» прокльони, які використовуються задля досягнення гумористичного ефекту. Перша група представлена формулами, які виявляють своє значення лише в культурному середовищі. У цих лихих побажаннях мовець звертається до Бога, сил природи, міфологічних істот і просить їх заподіяти ворогові лихо. Такі прокльони не мають повних еквівалентів в інших мовах; більшість з них значною мірою метафоричні («Щоб ти зозулі не чув!»; «Щоб тебе Чорний бог убив!»; «Хай тебе візьмуть ті, що купами трусять!»; «Бодай тебе той знав був, що трясе очеретами!» та ін.). Другу групу складають універсальні прокльони,

зрозумілі без наявності фонових знань («Щоб тобі на світі добра не було!»; «Щоб тебе Біг покарав!»; «Нужда б тя побила!»; «Бодай же кінець ваш був нудний та гіркий!» та ін.). Не всі українські лайки образливі або агресивні. У гумористичному контексті вони демонструють дотепність мислення й мовну винахідливість українського народу («Щоб тебе добра година знала!»; «А щоб тебе муха вбрикнула!»; «А щоб тобі копа літ!»; «А, матері твоїй – индик печений!» та ін.). Такі приклади складають третю групу.

Значення того чи іншого прокльону залежить від контексту й формується у ньому. У статті стверджується, що основними соціокультурними функціями прокльонів є педагогічна, або дидактична, терапевтична та регулятивна. Основні комунікативні функції обслуговують ситуації сварки, сперечання, попередження, критики, напучування та ін.

Сьогодні прокльони не втратили своєї популярності і продовжують функціонувати в усіх сферах життя. Ми вважаємо, що подальші пошуки в окресленому напрямку сприятимуть кращому розумінню зв'язків між мовою, мисленням та культурою, забезпечать ґрунт для кроскультурних досліджень.

Ключові слова: прокльони, українська мова, культура, традиції, звичаї.

The relationship between culture and language has been a subject of great interest among linguists for a long time. The first to argue that it is not possible to understand language without knowledge of culture was E.Sepir [8, 207]. Further his idea was developed by B.Whorf and is known as the Sapir-Whorf hypothesis stating that the way people think is strongly affected by their native languages [5]. D.Hymes proposed «ethnography of communication» to describe a new approach to understanding language in use which allowed researchers to connect linguistic forms with cultural practices. The scholar argues that «speakers of a language in particular communities are able to communicate with each other in a manner which is not only correct but also appropriate to the socio-cultural context» [3,125]. More recent studies by Duranti [2], Saville-Troike [9], Schepers-Hughes [10] have established a base for sociologists, ethnographers, linguists to explore the relationships between culture, thought, and language. In particular, Saville-Troike argues that one of the

best means by which to gain understanding of one's own «ways of speaking» is to compare and contrast these ways with others, a process that can reveal that many of the communicative practices assumed to be «natural» or «logical» are in fact as culturally unique and conventional as the language code itself [9, 3]. In this study, Ukrainian curse utterances will be discussed as a cultural phenomenon to provide useful data for cross-cultural research. We believe that this study will make a valuable contribution to the discussion of how the language operates in culture.

The subject of curses does generate the scholarly interest within philosophy, psychology, neurology, linguistics but none of them can present a whole picture to explain why people curse and what factors underlie this phenomenon. In particular, Timothy Jay believes that «contemporary theories ignore the emotional intensification that curse words produce in language, as well as the issues involved in cursing» [4, 18]. In his book, the author employs a Neuro-Psycho-Social Theory of cursing that «integrates three broad aspects of human behavior: neurological control, psychological restraints, and socio-cultural restrictions» as «an act of cursing cannot be understood without considering simultaneously all three of the dimensions underlying human behavior»[4, 19]. J.Culpeper and E.Semino focus on the particular use of verbs relating to verbal activities in witchcraft narratives in the Early Modern English period and attempt to account for the difference between that specialized use of curses and the use that prevails today. The researchers suggest that a proper analysis can be achieved by taking the social and contexts into consideration [1]. According to L.Pavlovska, who compares the use of blessings and curses in different languages in semantic and pragmatic aspects, «pragmatics of verbal formulas of wishes in the structure of ritual discourse is formed within a particular ethno-cultural community as sustainable speech patterns characterized by a special internal form, associated with stereotypical discourse communicative-pragmatic situation»[13, 106]. Cursing and swearing has also been undergone to medical analysis. Thus, R.Stephens and C.Umland argue that, for many people, swearing (cursing) provides readily available and effective relief from pain. However, overuse of swearing in everyday situations lessens its effectiveness as a short-term intervention to reduce pain [11].

The current study aims to analyze cursing as a Ukrainian cultural tradition. The questions to answer are:

- What are the roots of cursing tradition?
- Which classifications of curses can be presented?
- What are the functions of curses in the Ukrainian cultural context?

Curses are considered a rich source to observe the cultural traditions reflected in the Ukrainian language. Cursing mostly exists in spoken language and accompanied by body movements and pitch of voice; it also appears in conversations in stories, novels and other narratives. For the purposes of the current study all the cursing units have been selected from the collection of Ukrainian proverbs compiled by M.Nomys [14].

Cursing is an expression of hatred or lost self-control that violently injures the target. According to different dictionaries, there is a plenty of definitions for curses. For example, Longman Dictionary of Contemporary English defines them as follows: 1. a swear word or words that you say because you are very angry; 2. a word or sentence used to ask God or a magical power to do something bad to someone or something; 3. something that causes trouble, harm etc. [6]. Based on Merriam Webster Dictionary, this word means: 1. a prayer or invocation for harm or injury to come upon one; 2. something that is cursed or accursed; 3. evil or misfortune that comes as if in response to imprecation or as retribution; 4. a cause of great harm or misfortune [7].

Cursing as a tradition goes back to ancient times. It has been practiced by a great many cultures. For example, in ancient India, Persia, Egypt, Africa and Europe there was a tradition of cursing by using an effigy, which is an image or representation of the victim who is intended to be destroyed. Waxed effigies were common; also, effigies could be made of clay, wood or stuffed cloth. As the effigy is destroyed, the victim is destroyed, too. The ancient Slavs were cosmocentric and revered nature. People believed that their life depended on nature and used the word to subordinate nature to their needs. «The word for our ancestors had a magical power. With its help, people believed to achieve a lucky hunting, to cause rain, to

avert the storm, hail and drought, to protect family from evil and misfortune» [12, 204]. Let us consider the following examples:

«Молодик-молодик! в тебе роги золоті; твоїм рогам не стоять, моїм зубам не болить!» [14, 49]

«Морозе, морозе, иди куті істи!» [14, 54]

As we can see people addressed forces of nature and natural phenomena to achieve their goals. When casting a curse the caster also appeals to nature or some supernatural forces to help him to punish the enemy.

Originally the aim for curses to be cast was for protection of homes, treasures and sacred places. They were usually used when the curser had no other means against the person harming him. Curses ranged in their power and effect, from incidental curses to curses that followed a bloodline for generations. Some curses could be easily cast by accident or by simply directing bad intentions; the others required elaborate rituals and much power to cast. An important factor in the effectiveness of a curse was the caster's belief that curses were inevitably fulfilled.

Since ancient times, the Ukrainian people were famous for their good manners, dignity, and courtesy, it is not in our tradition to use rude or offensive words. People were taught to be careful about words they say. Rudeness didn't comply with the social norms and etiquette of the Ukrainians. These laws were established as the essential boundaries of socially accepted behaviour and reflected in folklore. To get this idea, compare the following proverbs:

«Мовчи, язичку, будеш в плотичку» [14, 90].

«Помовчи, язичку, кашки дам» [14, 90].

«Держи язик за зубами» [14, 90].

«Мовчи, глуха, менше гріха» [14, 90].

«Хто мовчить, то лиха ся збуде» [14, 91].

«Млин меле, мука буде; язик меле, біда буде» [14, 91].

«Що собі не мило, и людям не зич» [14, 138].

That is why curses were uttered only when other means didn't work.

In our study, curses can be classified into the following groups:

- curses which are closely associated with the country's culture, traditions, customs, history, mythology, superstitions and religion;
- curses that have no specific cultural root – universal curses that are understood by both native and non-native speakers;
- «tricky» curses used for playful purposes.

The first group is represented by the curses that are meaningful for the Ukrainian speaker and cannot be explained without the same cultural background. Through these curses, the curser appeals to God, forces of nature, mythological creatures and asks them to cause some trouble to a hearer. They do not have full equivalents in other languages; most of them are highly metaphorical and idiomatic.

- 1) *«Щоб ти зозулі не чув!»* [14, 77]
- 2) *«Щоб тебе Чорний бог убив!»* [14, 193]
- 3) *«Хай тебе візьмуть ті, що купами трусять!»* [14, 193]
- 4) *«Бодай тебе той знав був, що трясе очеретами!»* [14, 193]
- 5) *«Щоб ти скрізь сонце пройшов!»* [14, 191]
- 6) *«Щоб не діждав ні Петра, ні Павла, ні дрібних святків!»* [14, 194]
- 7) *«Бодай тебе не минула Вересоцька гребля!»* [14, 191]
- 8) *«Щоб на тебе причина вдарила!»* [14, 192]
- 9) *«Бодай тебе грець вимивав!»* [14, 192]
- 10) *«О, щоб твою кість викидало з того світа!»* [14, 195]

The second group is represented by the Ukrainian curses that are universal and have no specific cultural root for them. People whose cultural backgrounds vary from each other can easily understand them. Issues of death, misfortune, destruction can be seen in almost all curses.

Some examples are given below.

- 1) *«Щоб тобі на світі добра не було!»* [14, 191]
- 2) *«Щоб тебе Біг покарав!»* [14, 191]
- 3) *«Нужда б тя побила!»* [14, 191]
- 4) *«Щоб тебе не минули катівські руки!»* [14, 191]
- 5) *«Бодай же кінець ваш був нудний та гіркий»* [14, 191]

- 6) «Щоб ти лопнув!» [14, 194]
- 7) «Сто бісів твої матері!» [14, 194]
- 8) «Нехай твій батько казиця!» [14, 193]
- 9) «Чорт би вбив твого батька!» [14, 193]
- 10) «Най го злидні побьють!» [14, 191]

The third group include «tricky» curses. Some Ukrainian curses are not necessarily abusive or aggressive. They can be humourous and playful. These tricky expressions reflect the witty thinking of people when using language. In such utterances, «the curser» wishes either good or harmless things. In most of them the addressee's mother or father is mentioned.

Let us consider the following examples:

- 1) «Щоб тебе добра година знала!» [14, 175]
- 2) «А щоб тебе муха вбрикнула!» [14, 175]
- 3) «А щоб тобі копа літ!» [14, 175]
- 4) «А, матері твоїй – индик печений!» [14, 176]
- 5) «А, матері твоїй книш!» [14, 176]
- 6) «Матері твоїй – сто карбованців!» [14, 176]
- 7) «Батькові твоєму – добро!» [14, 176]
- 8) «А щоб ти під вінцем стала!» [14, 176]
- 9) «А, батькові твоєму жито родило!» [14, 176]
- 10) «Батьку твоєму хліб житній!» [14, 176]

We suggest that the major sociocultural functions of curses are pedagogical or didactic, therapeutic (help to manage conflict and release emotions) and regulative. Ukrainian curses signal moral values and exhort common behavior; they are based people's experience and social values. As a communicative strategy curses serve a plenty of social functions: to argue, to moralize, to criticise, to instruct, to advise, to warn, and to teach. Curses can perform different functions and depend on the context and the communicative setting they are said. Nowadays curses are not dead, they haven't lost their popularity and continue to be used in every domain of life as an effective tool of expressing various intentions. They make the language more vivid and powerful and enrich our communication. In this function, curses are used as a

developed tradition to demonstrate such negative emotional responses as anger, rage, irritation, indignation, etc.

Most Ukrainian curses are very creative and employ figurative language to enlarge their effect. To prove this statement one can read an extract from M.Fishbein's poem «Prokliony»:

*Хай стануть подвір'я й квітучі долини
Смердючими купами жовтої глини.
І ваші фортеці, і ваші оселі
Нехай захлинуться в болотній пустелі.
Хай висохне море, хай висохнуть ріки,
Хай сонце, мов свічка, погасне навіки.
Хай овид розтане, хай згарище чорне,
Шурхочучи, ваші дороги огорне.
Хай злива покине цей обшир назавше,
Хай вітер сконає, на землю упавши [15].*

As this example shows in the Ukrainian culture people tend to curse by all that is highly valued in their sociocultural system of values.

In conclusion, curses constitute a significant part of cultural life of the Ukrainian people. They can be divided at least in three groups: curses which are closely associated with the country's culture, traditions, customs, history, mythology, superstitions and religion; curses that have no specific cultural root; «tricky» curses used for playful purposes. Almost all curses are context-dependent. The major functions serve to argue, to moralize, to criticise, to instruct, to advise, to warn, and to teach. Nowadays curses haven't lost their well-established popularity and continue to be used in all spheres of life. We believe that further research in this area will contribute to better understanding the relationship between the Ukrainian language and the way the Ukrainian think.

References

1. Culpeper J. Constructing witches and spells: Speech acts and activity types in Early Modern England / J.Culpeper, E.Semino // Journal of Historical Pragmatics. – 2000. – №1. – P. 97-116. Doi:10.1075/jhp.1.1.08cul

2. Duranti A. Linguistic Anthropology / A.Duranti. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 398 p.
3. Farah I. The Ethnography of Communication / I.Farah // Encyclopedia of Language and Education. – Vol. 8: Research Methods in Language and Education. – Dordrecht : Kluwe, 1998. – P. 125-127.
4. Jay T. Why We Curse: A Neuro-Psycho-Social Theory of Speech / T. Jay. – Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2000. – 328 p.
5. Kay P. und Kempton W. What is the Sapir-Whorf-hypothesis? / P. Kay, W.Kempton // American Anthropologist. – 1984. – № 86. – P. 65-79.
6. Longman Dictionary of Contemporary English. – Mode of access: <http://www.ldoceonline.com/>
7. Merriam Webster Dictionary. – Mode of access: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/curse>
8. Sapir E. The status of linguistics as a science / E.Sepir // Language. – 1929. – № 5. – P. 207-214.
9. Saville-Troike M. The Ethnography of Communication: An introduction / M. Saville-Troike. – Oxford : Blackwell Publishing, 2003. – 338 p.
10. Scheper-Hughes N. Parts unknown: undercover ethnography of the organ-trafficking underworld / N. Scheper-Hughes // Ethnography. – 2004. – № 5(1). – P. 2-73.
11. Stephens R. Swearing as a Response to Pain – Effect of Daily Swearing Frequency / R.Stephens, C.Umland // The Journal of Pain. – 2011. – Vol.12. – P. 1274-1281. Doi:10.1016/j.jpain.2011.09.004
12. Культура і побут населення України / В.І. Наумко та ін. – К. : Либідь, 1993. – 288 с.
13. Павловська Л. Прагмасемантичний аналіз вербальних формул побажань в структурі ритуального дискурсу / Л.Павловська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. – 2013. – Вип. 38. – С. 104-106.
14. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Уклав М. Номис / Упоряд., приміт. та вступна ст. М. М. Пазяка. – К. : Либідь, 1993. – 768 с.

15. Фішбейн М. Прокльони / М. Фішбейн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrbooks.com/ua/Proklony/>

References

1. Culpeper J. Constructing witches and spells: Speech acts and activity types in Early Modern England / J.Culpeper, E.Semino // Journal of Historical Pragmatics. – 2000. – №1. – P. 97-116. Doi:10.1075/jhp.1.1.08cul

2. Duranti A. Linguistic Anthropology / A.Duranti. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 398 p.

3. Farah I. The Ethnography of Communication / I.Farah // Encyclopedia of Language and Education. – Vol. 8: Research Methods in Language and Education. – Dordrecht : Kluwe, 1998. – P. 125-127.

4. Jay T. Why We Curse: A Neuro-Psycho-Social Theory of Speech / T. Jay. – Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2000. – 328 p.

5. Kay P. und Kempton W. What is the Sapir-Whorf-hypothesis? / P. Kay, W.Kempton // American Anthropologist. – 1984. – № 86. – P. 65-79.

6. Longman Dictionary of Contemporary English. – Mode of access: <http://www.ldoceonline.com/>

7. Merriam Webster Dictionary. – Mode of access: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/curse>

8. Sapir E. The status of linguistics as a science / E.Sepir // Language. – 1929. – № 5. – P. 207-214.

9. Saville-Troike M. The Ethnography of Communication: An introduction / M. Saville-Troike. – Oxford : Blackwell Publishing, 2003. – 338 p.

10. Scheper-Hughes N. Parts unknown: undercover ethnography of the organs-trafficking underworld / N. Scheper-Hughes // Ethnography. – 2004. – № 5(1). – P. 2-73.

11. Stephens R. Swearing as a Response to Pain – Effect of Daily Swearing Frequency / R.Stephens, C.Umland // The Journal of Pain. – 2011. – Vol.12. – P. 1274-1281. Doi:10.1016/j.jpain.2011.09.004

12. Kul'tura i pobut naselelnya Ukrayiny / V.I. Naumko ta in. – K. : Lybid', 1993. – 288 s.

13. Pavlovs'ka L. Prahmasemantychnyy analiz verbal'nykh formul pobazhan' v strukturi rytual'noho dyskursu / L.Pavlovs'ka // Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya». Ser. : Filolohichna. – 2013. – Vyp. 38. – S. 104-106.

14. Ukrayins'ki prykazky, prysliv'ya i take inshe. Uklav M. Nomys / Uporyad., prymit. ta vstupna st. M. M. Pazyaka. – K. : Lybid', 1993. – 768 s.

15. Fishbeyn M. Prokl'ony / M. Fishbeyn [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrbooks.com/ua/Proklony/>